

Lahou. „En hiermede meent de Ondergeteekende genoeg gezegd te hebben, ten einde men de Brusselsche Nadrukken in derzelver waarde zou kunnen beoordeelen”. Later werpt De Vletter zich vooral op de oereigenste uitgaven van Schott: de talrijke arrangementen van Beyer. Dat alles was bitter.

Daarbij kwam persoonlijk verdriet. Uit de stille Duitse landstadjes kwam men in Rotterdam, waar „alles met een geest van bezigheid en drukte is beziel”¹⁾. In de ogen der immigranten is het hier een „Krämerland, das nur auf seinen Vorteil sieht und ginge die Welt darüber zu Grunde”, waar men goedkopere boven betere instrumenten stelt. Het is een „koud, onvriendelijk land, met koude, harteloze mensen”, de keerzijde van de penning, welke Berthoud liet zien! Van het nemen van een Hollandse bediende „kann natürlich keine Rede sein”. Van de flegmatieke Rotterdamse vrouwen kan men zich in Hannover geen vriendelijk denkbeeld vormen. Het leven is er duur: het is er alleen goed om veel te verdienen en dan terug te keren naar Duitsland. En dat in de tijd, waarin ons land volgens Prof. Gerretson „meer en meer een groot armhuis werd”²⁾. De weinig verwende Hannoveranen merkten daar weinig van: van de bezuinigingen van Van Hall treft hen alleen de opheffing van de militaire muziekkorpsen: een regiment zonder muziek is toch werkelijk maar half; en waar moeten alle musici blijven?³⁾ Neen, financieel is Holland zelfs in deze kritieke tijd voor deze mensen in hun bekrompen omstandigheden het land van belofte. Wanneer men van een bezoek aan Rotterdam in Saksen terugkomt, verwacht iedereen, dat men beladen zal zijn met alle rariteiten uit het natuurrijk, welke natuurlijk in Holland goedkoop te krijgen zijn. Walvisgeraamten, opgezette zeeleeuwen, kleine en grote apen, kolibris, struisvogeleieren, amfibieën en slangen van verschillende soorten, zij liggen natuurlijk in Holland voor het grijpen en men verbaast zich eigenlijk, dat men er daar nog geld voor geeft. In de practijk gaan er alleen vaatjes met 60 haringen uit Rotterdam naar Duitsland. Dan is er het ellendige klimaat: de eeuwige nevels, die van elke

1) „De Nederlanden,” 's-Gravenhage 1841, blz. 17.

2) Geschiedenis der Koninklijke, Utrecht, 1939, I, blz. 27-28.

3) Dit geluid klonk ook in de rede van Mr. P. C. Schooneveld, lid voor Zuid-Holland in de IIe Kamer (Handelingen 1842-'43, 4 October 1843, blz. 729).